

ΧΥΜΕΥΤΙΚΗ ΚΑΙ ΔΗΜΩΔΗΣ ΟΝΟΜΑΤΟΛΟΓΙΑ

A

Βροντήσιον.

Ἡ λέξις *βροντήσιον* ἀπαντᾷ ἐν τινι χυμευτικῇ πραγματείᾳ τῆς ΙΑ' ἑκατ., ἐπιγραφομένη: «Εἰ θέλεις ποιῆσαι φούρμας καὶ τύλους ἀπὸ βροντησίου» (Coll. 375), ἐνθ' ἀναγράφεται καὶ ἡ σύνθεσις τοῦ κράματος ἐκ μιᾶς λίτρας τοῦ κυπρίου (δηλαδὴ χαλκοῦ) καὶ δύο οὐγγιών κασσιτέρου καθαροῦ (Coll. 376). "Απαξ δ' ἔτι παρὰ τοῖς Ἑλλήσι χυμευταῖς φέρεται *βροντήσιον* (Coll. 220) καὶ ἐν τῇ χυμευτικῇ Λεξικῇ: *χαλκοκυρίτης βροντήσιος* (Coll. 16).

Ἦτο ἄρα τὸ *βροντήσιον* κράμα κασσιτέρου καὶ χαλκοῦ, τὰ τοῦ Ἡσυχίου κρατερώματα, ὁ δημῶδης *μπροῦζος* (=τὸ ἰταλ. *bronzo*) τῆς νεοελληνικῆς. Τὴν λέξιν *bronze* ὁ μὲν Du Cange (Gloss. latin. I σ. 761) ἐτυμολογεῖ ἐκ τῆς ἀρχαίας λατινικῆς λέξεως *bruntus* (= *brun*) (1), ὁ δὲ Berthelot (2) ἐκ τοῦ *βροντησίου*, τοῦτο δὲ πάλιν ἐκ τοῦ ὀνόματος τῆς Ἰταλικῆς πόλεως *Brundisium*, ἐνθα κατὰ Πλίνιον (33. 130) κατεσκευάζοντο τὰ ἀριστα τῶν Ῥωμαϊκῶν χρόνων κάτοπτρα (*optima... Brundisina specula*), θεωρῶν τὴν λέξιν ὡς ἀπομαχομένην τὴν συγγένειαν πρὸς τὴν *βροντήν*, διότι, λέγει, κατὰ τοὺς χρόνους ἐκείνους ἦτο ἄγνωστος ἡ χρῆσις τοῦ κράματος πρὸς τηλεδόλα. Καὶ ὅμως τὸ *βροντήσιον* πρέπει, νομίζω, νὰ θεωρηθῇ ἐπώνυμον βροντῆς, ἣτις σημαίνει παρ' ἡμῖν καὶ τοῖς παλαιότεροις οὐ μόνον τὴν βροντὴν τῶν τηλεδῶλων καὶ τῆς ἀστραπῆς, ἀλλὰ καὶ τὸν ἦχον τοῦ κώδωνος καὶ τὸν κρότον τοῦ τυμπάνου καὶ τὸν ψόφον τῶν θυρῶν. Εἶναι

(1) Ὁ Muratori ἐκ τοῦ *brunnizo* (= *bruno*, *brun*), ὁ Diez ἐκ τοῦ γερμ. *brunat* (=διάπυρος) ἢ ὡς καὶ ὁ Pietel ἐκ τοῦ ἰταλ. *bronza* (= ἄνθραξ διάπυρος, *braise*), Berthelot, *Introd.* p. 276.

(2) *Introd.* p. 275.

